

Het leger verovert de theaters

en van de motieven voor de uitzending van Nederlandse troepen naar de Afghaanse provincie Uruzgan, in 2006, was een door de politiek noodzakelijk geachte cultuuromslag. Het moest maar eens uit zijn met de Jan Saliegeest, volgens welke Nederlandse troepen in

den vreemde eigenlijk meer als een soort bewapende vrede-stichters, of zelfs ontwikkelingswerkers moesten zijn.

In Uruzgan kon het Nederlandse beroepsleger laten zien op te zijn gewassen tegen een gevaarlijke omgeving, waarin daadwerkelijke strijd tot de mogelijkheden behoorde en niet denkbeeldig was dat er doden vielen.

Op die manier kon ook worden gemarkeerd dat de Nederlandse strijdkrachten van nu niet meer die van 1995 zijn, die machteloos de bevolking van de Bosnische enclave Srebrenica lieten vallen – onder andere omdat de politiek het destijds volstrekt onaanvaardbaar vond dat bij een ‘vredesmissie’ doden zouden vallen. De wereld was anno 2006 gevaarlijk genoeg, de strijdkrachten opgeleid genoeg, en de maatschappij *no nonsense* genoeg, om het over een nieuwe boeg te gooien – was de redenering.

Wel hebben drie achtereenvolgende regeringen zich steeds meer bediend van ‘humanitaire’ argumenten om voor de missie in de Tweede Kamer steun te verkrijgen, in 2006 en vorig jaar bij de verlenging. Vooral na de vervanging van de VVD door de PvdA in de coalitie kregen *softe* formuleringen de overhand. Het is eigenlijk vooral de legerleiding die bleef benadrukken dat het Nederlandse leger in Uruzgan *counter insurgency* bedrijft, met humanitaire middelen voor een deel, maar geen experiment in gewapend ontwikkelingswerk.

Heeft de gok van 2006 gewerkt in die zin dat de Nederlandse samenleving nu anders dan in 1995, meer militair

als het ware, naar haar strijdkrachten kijkt? Je zou zeggen van wel – tegen de uitzending en de verlenging daarvan zijn eigenlijk geen noemenswaardige protesten geweest, en als er een dode valt, leidt dat niet tot massale oproepen aanstonds in Afghanistan op te houden. Het lijkt geaccepteerd dat Nederlandse troepen in den vreemde aan gevechtshandelingen deelnemen, en dat daarbij af en toe slachtoffers vallen. Het hoort erbij.

Het heeft lang geduurd voordat de kunsten zich op Uruzgan hebben geworpen. Maar nu zijn er opeens twee interessante theatervoorstellingen tegelijk die de uitzending naar Uruzgan als onderwerp hebben: *Kamp Holland* van Orkater, en *Mightysociety 6* van Toneelgroep Amsterdam. Ze zijn onderling verschillend: *Kamp Holland* neemt de belevenissen van een groep jonge militairen als uitgangspunt, die moeten *dealen* met de gruwelijkheden die zij zien en tenslotte door een berrbom worden getroffen; *Mightysociety 6* is het enigszins aan *Apocalypse Now* herinnerende verhaal van een commandant die doordraait onder oorlogsomstandigheden.

Of het goede voorstellingen zijn, doet hier even niet ter zake. Maar wat zeggen ze over de beleving van het leger in de samenleving? Het valt op dat beide theaterproducties eigenlijk vooral commentariënd zijn, en van een zekere fascinatie voor het militair bedrijf getuigen. Beide gezelschappen bejveren zich zo kleurrijk mogelijk de heftige werkelijkheid van optreden in een exotisch, ver oorlogsgebied invoelbaar te maken. Ze richten zich – ofschoon kritisch getoonzet – zeker niet vierkant tegen de onderneeming in Uruzgan. De politieke gok van 2006 heeft gewerkt.

RAYMOND VAN DEN BOOGAARD